

València, octubre 1934
La mirada de Luis Vidal Corella.

Comissariat / Comisariado
Francisco Collado Cerveró
Óskar Navarro Pechuán
Carlos Vidal Ayala

Fotografies / Fotografías
Luis Vidal Corella

Coordinació i muntatge / Coordinación y montaje
Carles X. López Benedí
Salva Ríos Forner
Trini Quixal Alejos

Coordinació del catàleg / Coordinación del catálogo
Francisco Collado Cerveró

Textos / Textos
Francisco Collado Cerveró
Óskar Navarro Pechuán
Carlos Vidal Ayala

Traducció i correcció / Traducción y corrección
Roger Sarrià

©dels textos, els autors / ©de los textos, los autores.
©de l'edició, la Universitat de València / ©de la edición, la Universitat de València.

Disseny del catàleg i maquetació / Diseño del catálogo y maquetación
IMAG Impressions

Impressió / Impresión
IMAG Impressions

ISBN 978-84-9133-807-9
D.L.

L'exposició València, octubre 1934. La mirada de Luis Vidal Corella és una producció del Col·legi Major Rector Peset i el Vicerectorat de Cultura i Societat de la Universitat de València en col·laboració amb ARPA (Ateneu Republicà de Paterna) i el ArchivoFotoLuisVidal.

La exposición València, octubre 1934. La mirada de Luis Vidal Corella es una producción del Colegio Mayor Rector Peset y el vicerrectorado de Cultura y Sociedad de la Universitat de València en colaboración con ARPA (Ateneo Republicano de Paterna) y el ArchivoFotoLuisVidal.

València, octubre 1934
La mirada de Luis Vidal Corella.

PRESENTACIÓN

Carles Xavier López Benedí
Director del Colegio Mayor Rector Peset
de la Universitat de València

Conmemorar la huelga de octubre de 1934 en València, noventa años después, con la exposición de las fotografías de Luis Vidal Corella (1900-1959) en la Sala de la Muralla del Colegio Mayor Rector Peset de la Universitat de València ha sido un acierto cultural y social. Un acierto cultural por haber permitido disfrutar de la valiosa aportación fotográfica que suponen las treinta y cuatro imágenes de Luis Vidal Corella y un acierto social por haber recuperado la olvidada huelga del 34 en nuestra ciudad, en unos momentos de graves cuestionamientos del papel de los sindicatos y de la importancia de la lucha obrera para conseguir una vida más digna de las trabajadoras y los trabajadores en un sistema económico tan desigual como el que tenemos.

Con el impulso de Óscar Navarro Pecchuan, Paco Collado, el Ateneo Republicano de Paterna (ARPA) y la valiosa colaboración de Carlos Vidal Ayala, hemos podido disfrutar de una exposición que nos ha acercado a la fascinante época de la Segunda República, y que ahora se convierte en este catálogo con la

intención de continuar su proyección y complementar las magníficas fotografías de Luis Vidal Corella con los textos de Navarro, Collado y Vidal Ayala.

La huelga de octubre de 1934 en València fue parte de un movimiento más amplio que se extendió por varias regiones de España, conocido como la Revolución de Octubre. Esta movilización fue impulsada principalmente por la reacción de los trabajadores y sindicatos ante la llegada al poder de la Confederación Española de Derechas Autónomas (CEDA), un partido de derecha que generó mucha preocupación entre los sectores más progresistas y de izquierda de la sociedad republicana.

En València, la huelga se caracterizó por una fuerte movilización de los trabajadores, que se organizaron para protestar contra las políticas del gobierno y exigir mejores condiciones laborales. Las manifestaciones fueron masivas y, en algunos casos, se volvieron violentas. Los enfrentamientos entre los huelguistas y las fuerzas del orden llevaron a una represión significativa.

Commemorar la vaga d'octubre de 1934 a València, noranta anys després, amb l'exposició de les fotografies de Luis Vidal Corella (1900-1959) a la Sala de la Muralla del Col·legi Major Rector Peset de la Universitat de València, ha estat un encert cultural i social. Un encert cultural per haver permés gaudir de la valuosa aportació fotogràfica que suposen les trenta-quatre imatges de Luis Vidal Corella i un encert social per haver recuperat l'oblidada vaga del 34 a la nostra ciutat, en uns moments de greus qüestionaments del paper dels sindicats i de la importància de la lluita obrera per aconseguir una vida més digna de les treballadores i els treballadors en un sistema econòmic tan desigual com el que tenim.

Amb l'impuls d'Óskar Navarro Pechuan, Paco Collado, l'Ateneu Republicà de Paterna (ARPA) i la valuosa col·laboració de Carlos Vidal Ayala, hem pogut gaudir d'una exposició que ens ha acostat a la fascinant època de la Segona República, i que ara es converteix en aquest catàleg amb la intenció de continuar la seua projecció i complementar les mag-

nífiques fotografies de Luis Vidal Corella amb els textos de Navarro, Collado i Vidal Ayala.

La vaga d'octubre de 1934 a València va ser part d'un moviment més ampli que es va estendre per diverses regions d'Espanya, conegut com la Revolució d'Octubre. Aquesta mobilització va ser impulsada principalment per la reacció dels treballadors i sindicats davant l'arribada al poder de la Confederació Espanyola de Dretes Autònomes (CEDA), un partit de dreta que va generar molta preocupació entre els sectors més progressistes i d'esquerra de la societat republicana.

A València, la vaga es va caracteritzar per una forta mobilització dels treballadors, que es van organitzar per protestar contra les polítiques del govern i exigir millors condicions laborals. Les manifestacions van ser massives i, en alguns casos, es van tornar violentes. Els enfrontaments entre els vaguistes i les forces de l'ordre van portar a una repressió significativa.

Pese a la dureza de la situación, la huelga también mostró la solidaridad entre los trabajadores y las trabajadoras, así como la capacidad de organización de los sindicatos. Y, aunque no consiguió sus objetivos inmediatos, la huelga de octubre de 1934 se puede considerar un momento clave en la historia del movimiento obrero en España y dejó una huella importante en la lucha por los derechos laborales y sociales.

Las fotografías expuestas, gracias a la colaboración desinteresada del archivo Vidal Corella, captan momentos significativos de este importante acontecimiento histórico, con una visión impactante de la situación, y muestran la intensidad de las protestas, la participación de los trabajadores y la represión

que se vivió en aquellos días, con la capacidad de transmitir la atmósfera de tensión y lucha social de la época a través de su cámara.

Esta publicación la editamos en un tiempo en el que necesitamos favorecer el ejercicio de recuperar la memoria de lo vivido en nuestra sociedad, hace casi un siglo concretamente, y que nos sirva para ayudarnos, a la ciudadanía de hoy, a poder entender lo que vivimos y enfrentar los retos sociales y políticos actuales para conseguir una realidad más igualitaria, más solidaria y que no ceda en los avances conseguidos en la defensa y consecución de los derechos humanos universales.

Malgrat la duresa de la situació, la vaga també va mostrar la solidaritat entre els treballadors i les treballadores, així com la capacitat d'organització dels sindicats. I, encara que no va aconseguir els seus objectius immediats, la vaga d'octubre de 1934 es pot considerar un moment clau en la història del moviment obrer a Espanya i va deixar una petjada important en la lluita pels drets laborals i socials.

Les fotografies exposades, gràcies a la col·laboració desinteressada de l'arxiu Vidal Corella, capten moments significatius d'aquest important esdeveniment històric, amb una visió impactant de la situació, i mostren la intensitat de les protestes, la participació dels tre-

balladors i la repressió que es va viure aquells dies, amb la capacitat de transmetre l'atmosfera de tensió i lluita social de l'època a través de la seua càmera.

Aquesta publicació l'editem en un temps en el qual necessitem afavorir l'exercici de recuperar la memòria del que va viure la nostra societat, fa quasi un segle concretament, i que ens servisca per a ajudar-nos, a la ciutadania d'avui, a poder entendre el que hem viscut i enfrontar els reptes socials i polítics actuals per a aconseguir una realitat més igualitària, més solidària i que no cedisca en els avanços aconseguits en la defensa i la consecució dels drets humans universals.

“La fotografía es la partera en el parto de la historia.”

W. Benjamin

Fue en mayo de 1997 cuando, con motivo de la quinta edición del Día de la Foto de València, se organizó una exposición en el Centro de Arte Contemporáneo del fotógrafo Luis Vidal con el título «Memorias de un reportero gráfico. Fotografías de 1957 a 1997». En aquel momento yo estaba acabando mis estudios de Comunicación Audiovisual en la Universitat de València, y fue precisamente en aquella Facultad de Filología donde años antes había conocido a mi buen amigo Carlos Vidal. Y, si no recuerdo mal, creo que ayudando de una manera u otra en el montaje de aquella exposición fue cuando conocí a su padre, el fotoperiodista Luis Vidal. Su hijo ya me había hablado del archivo de la saga de fotógrafos de prensa Vidal, a la cual él, junto con su hermano, también Luis, pertenecían como cuarta generación. Debo reconocer que, en aquel momento, aún no era consciente de la trascendencia de que hubieran conservado aquel archivo fotográfico tan extenso y cuidado. De hecho, hay una concepción de la fotografía como notaria de la historia que define perfectamente lo que significa el archivo fotográfico de Vidal, puesto que nos permite entender la historia de nuestra ciudad desde finales del siglo xix hasta la actualidad. Su legado constituye la historia gráfica viva de València y es, probablemente, la saga de reporteros gráficos más nutrida

de este país y con más continuidad en el tiempo.

Siguiendo este relato, no es de extrañar que, al organizar esta exposición, mi satisfacción sea doble, puesto que, por un lado, se cumple el objetivo del Ateneo Republicano de Paterna de rescatar, a través de la cultura, tanto figuras relevantes de nuestra memoria colectiva como episodios desconocidos y olvidados de nuestra historia reciente; y, a su vez, contribuir al posicionamiento de la saga Vidal, a la que me unen lazos de amistad, en el lugar que se merece.

Esta exposición, que se inaugura en el Colegio Mayor Rector Peset en octubre de 2024, con motivo del 90.º aniversario de los sucesos revolucionarios, consta de treinta y cuatro instantáneas tomadas por Luis Vidal Corella en la convulsa València de aquella época y del año 1934, y son un fiel reflejo de la tensión social que se vivía en aquellos momentos. La segunda generación de esta saga de fotoperiodistas tuvo que vivir uno de los momentos de más agitación en la historia del país.

Luis Vidal Corella empezó desde muy joven a ejercer de reportero gráfico, gracias a la pasión por la fotografía que le transmitió su padre Martín Vidal, y siempre fue testigo de la realidad desde la primera línea. Los fotógrafos escriben las historias con imágenes y no con letras, pero tienen que ser bastante

“La fotografia és la partera en el part de la història”

W. Benjamin

Va ser al maig de 1997 quan, amb motiu de la cinquena edició del Dia de la Foto de València, es va organitzar una exposició al Centre d'Art Contemporani del fotògraf Luis Vidal amb el títol «Memòries d'un reporter gràfic. Fotografies de 1957 a 1997».

En aquell moment jo estava acabant els estudis de Comunicació Audiovisual a la Universitat de València, i va ser precisament en aquella Facultat de Filologia on uns anys abans havia conegut el meu bon amic Carlos Vidal. I, si no recorde malament, crec que ajudant d'una manera o una altra en el muntatge d'aquella exposició va ser quan vaig conèixer el seu pare, el fotoperiodista Luis Vidal.

El seu fill ja m'havia parlat de l'arxiu de la saga de fotògrafs de premsa Vidal, a la qual ell, juntament amb el seu germà, també Luis, pertanyien com a quarta generació. He de reconèixer que, en aquell moment, encara no era conscient de la transcendència del fet que hagueren conservat un arxiu fotogràfic tan extens i acurat.

De fet, hi ha una concepció de la fotografia com a notària de la història que defineix perfectament el que significa l'arxiu fotogràfic dels Vidal, ja que ens permet entendre la història de la nostra ciutat des de finals del segle XIX fins a l'actualitat. El seu llegat constitueix la història gràfica viva de València i és, probablement, la saga de reporters grà-

fics més nombrosa d'aquest país i amb més continuïtat en el temps.

Seguint aquest relat, no és estrany que, a l'hora d'organitzar aquesta exposició, la meua satisfacció siga doble, ja que, d'una banda, es compleix l'objectiu de l'Ateneu Republicà de Paterna de rescatar, per mitjà de la cultura, tant les figures rellevants de la nostra memòria col·lectiva com els episodis desconeguts i oblidats de la nostra història recent; i, al mateix temps, contribuir al posicionament de la saga Vidal, a la qual m'uneixen llaços d'amistat, en el lloc que es mereix.

Aquesta exposició, que s'inaugura al Col·legi Major Rector Peset l'octubre de 2024 amb motiu del norantè aniversari dels successos revolucionaris, consta de trenta-quatre instantànies fetes per Luis Vidal Corella en la convulsa València d'aquella època i d'aquell any 1934, i són un reflex fidel de la tensió social que es vivia en aquells moments. La segona generació d'aquesta saga de fotoperiodistes va haver de viure un dels moments de més agitació en la història del país.

Luis Vidal Corella va començar des de molt jove a exercir de reporter gràfic, gràcies a la passió per la fotografia que li va transmetre el seu pare Martín Vidal, i va ser un testimoni de la realitat sempre des de la primera línia.

sensibles para captar estos sentimientos y, a la vez, deben tener un instinto periodístico que los sitúe en el momento preciso de lo que pasa en las calles. Este balance entre la calidad estética y el contenido informativo; es decir, este buen hacer como artista, como técnico y como periodista, es una de las características que definen a este gran reportero gráfico, que supo plasmar con estilo propio los acontecimientos sociales y políticos de su ciudad.

Su función como testigo de los hechos le convierten en un observador comprometido con la realidad que le rodea, y le confieren una responsabilidad y una capacidad transformadora de la realidad, convirtiéndose en un intermediario entre lo ocurrido y el observador final, a quien genera un impacto y le transmite emociones que remueven conciencias.

La profesionalidad, la pasión, la humildad y una gran sensibilidad caracterizaron todos los trabajos de este reportero gráfico durante su dilatada trayectoria hasta su muerte prematura a los cincuenta y nueve años.

La capacidad que tiene la fotografía para hacernos viajar en el tiempo y para hacernos revivir momentos del pasado a través de la captura y la preservación de unos instantes únicos registrados por el objetivo fotográfico se puede apreciar fácilmente en las instantáneas de la exposición, que nos permiten sumergirnos en un pasado reciente pero distante y experimentar nuevamente unos momentos que, de una u otra

manera, podrían perderse en el olvido y distorsionar así nuestra memoria colectiva, porque, como bien apuntaba el gran Sebastião Salgado, «*capturar la humanidad en imágenes es una forma de preservar nuestra historia*».

De las treinta y cuatro fotografías seleccionadas para esta exposición, algunas se publicaron en 1998 en los fascículos de la *Memoria Gráfica de Valencia*, dirigidos por el fotoperiodista e historiador de la fotografía José Aleixandre. Aun así, ninguna de estas fotografías ha estado expuesta anteriormente y creo que merecen un lugar privilegiado como es la sala de la Muralla del Colegio Mayor Rector Peset para que el público pueda disfrutarlas.

Quiero agradecer a la Universitat de València y, especialmente, a Carles Xavier López y a Mari Trini Quixal, del Colegio Mayor Rector Peset, su colaboración para llevar a cabo esta exposición, junto con el Ateneo Republicano de Paterna. También quiero hacer una mención especial a mis compañeros Paco Collado y Carlos Vidal, porque creo que hemos hecho muy buen equipo al organizar este trabajo y no hubiese sido posible sin su esfuerzo y su dedicación. Y para el final dejo a la familia Vidal, a quien quiero y admiro a la vez y a quien, como ferviente defensor de la conservación de las imágenes como parte necesaria de la memoria colectiva de una sociedad, deseo que este gran legado fotográfico de la saga Vidal ocupe algún día el lugar que se merece.

Els fotògrafs escriuen les històries amb imatges i no amb lletres, però han de ser prou sensibles per a captar aquests sentiments i, alhora, han de tenir un instint periodístic que els situe en el moment precís d'allò que passa als carrers. Aquest balanç entre la qualitat estètica i el contingut informatiu; és a dir, aquest bon fer com a artista, com a tècnic i com a periodista, és una de les característiques que defineixen aquest gran reporter gràfic, que va saber plasmar amb un estil propi els esdeveniments socials i polítics de la seua ciutat.

La seua funció com a testimoni dels fets el converteixen en un observador compromès amb la realitat que l'envolta, i li confereix una responsabilitat i una capacitat transformadora de la realitat, perquè esdevé un intermediari entre el fet ocorregut i l'observador final, al qual genera un impacte i li transmet emocions que remouen consciències.

La professionalitat, la passió, la humilitat i una gran sensibilitat van caracteritzar tots els treballs d'aquest reporter gràfic durant la seua dilatada trajectòria fins a la seua mort prematura als cinquanta-nou anys.

La capacitat que té la fotografia per a fer-nos viatjar en el temps i per a fer-nos reviu moments del passat per mitjà de la captura i la preservació d'uns instants únics registrats per l'objectiu fotogràfic es pot apreciar fàcilment en les instantànies de l'exposició, que ens permeten submergir-nos en un passat recent però distant i experimentar novament uns moments que, d'una ma-

nera o una altra, podrien esvanir-se en l'oblit i distorsionar així la nostra memòria col·lectiva, perquè, com bé apuntava el gran Sebastião Salgado, «*capturar la humanitat en imatges és una forma de preservar la nostra història*».

De les trenta-quatre fotografies seleccionades per a aquesta exposició, se'n van publicar algunes el 1998 en els fascicles de la *Memòria Gràfica de València*, dirigits pel fotoperiodista i historiadore de la fotografia José Aleixandre. Tot i això, cap d'aquestes fotografies han estat exposades anteriorment i crec que mereixen un lloc privilegiat com és la sala de la Muralla del Col·legi Major Rector Peset perquè el públic pugau gaudir-ne.

Vull agrair a la Universitat de València i, especialment, a Carles Xavier López i Mari Trini Quixal, del Col·legi Major Rector Peset, la seua col·laboració per a dur a terme aquesta exposició, juntament amb l'Ateneu Republicà de Paterna. També vull fer una menció especial als meus companys Paco Collado i Carlos Vidal, perquè crec que hem fet molt bon equip a l'hora d'organitzar aquest treball i no hauria estat possible sense el seu esforç i la seua dedicació. I per al final deixo la família Vidal, la qual estime i admire alhora i a qui, com a fervent defensor de la conservació de les imatges com a part necessària de la memòria col·lectiva d'una societat, desitge que aquest gran llegat fotogràfic de la saga Vidal ocupe algun dia el lloc que es mereix.

LUIS VIDAL CORELLA. NOTA BIOGRÁFICA

Carlos Vidal Ayala

Luis Vidal Corella (València, 18 de febrero de 1900-10 de noviembre de 1959), perteneciente a la segunda generación de una estirpe de fotógrafos, fue reportero gráfico de prensa y testigo de la realidad valenciana durante décadas.

Aprendió el oficio de la mano de su padre, Martín Vidal Romero, un músico y pintor que no dudó en sumarse a esta nueva técnica que, en principio, se entendía como otra forma de expresión de la pintura y que, más adelante, le llevó a convertirse en uno de los primeros fotoperiodistas de la ciudad y a colaborar en el *Diario de Valencia*.

De esta manera, Luis pasó a ser el representante de la segunda generación de la saga y con catorce años ya llevaba colgada la cámara. Fue un fotógrafo responsable, tenaz y apasionado por su trabajo, que consiguió desarrollar e impregnar las fotografías, tomadas con una técnica impecable, de un carácter propio y con un sello personal e inconfundible. Como buen conocedor de los procesos en el laboratorio, a pesar de las limitaciones de la época que le tocó

vivir, siempre supo sacar el mejor partido al material del que disponía.

Trabajó para el *Diario de Valencia*, *El Mercantil Valenciano* y, después de la Guerra Civil, para el *Levante*. También fue colaborador en la Agencia EFE, en los diarios *ABC*, *El Ruedo* o *La Vanguardia* y en diarios deportivos, como *Diario Marca* y *El Mundo Deportivo*.

Vidal recoge en estas instantáneas, captadas con una Zeiss Ernemann de placas de cristal y bastidor de madera, la tensión social del momento. Sus imágenes son el reflejo gráfico de lo que ocurre en la calle, que el espectador veía en el periódico al día siguiente. Sus fotografías se convierten en el recuerdo de los hechos, en la documentación histórica que hay que descifrar de los haluros de plata. Fue un fotoperiodista de la cotidianidad, un profesional sin vinculación ideológica con la lucha obrera y también, durante los días de octubre del 34, fotógrafo de revoluciones.

La mirada de Luis Vidal Corella quedó siempre allí.

LUIS VIDAL CORELLA.

NOTA BIOGRÀFICA

Carlos Vidal Ayala

Luis Vidal Corella (València, 18 de febrer de 1900-10 de novembre de 1959), pertanyent a la segona generació d'una nissaga de fotògrafs, va ser un reporter gràfic de premsa i testimoni de la realitat valenciana durant dècades.

Va aprendre l'ofici de la mà del seu pare, Martín Vidal Romero, un músic i pintor que no va dubtar a sumar-se a aquesta nova tècnica que, en principi, s'entenia com una altra forma d'expressió de la pintura i que, més endavant, el va portar a convertir-se en un dels primers fotoperiodistes de la ciutat i a col·laborar en el *Diario de Valencia*.

Així, Luis esdevingué el representant de la segona generació de la saga i amb catorze anys ja portava la càmera penjada. Va ser un fotògraf responsable, tenaç i apassionat pel seu treball que va aconseguir desenvolupar les fotografies, fetes amb una tècnica impecable, i impregnar-les d'un caràcter propi i amb un segell personal i inconfusible. Com a bon coneixedor dels processos al laboratori, malgrat les limitacions de l'època que li va tocar viure, sempre va saber

traure el millor partit al material de què disposava.

Va treballar per al *Diario de Valencia*, *El Mercantil Valenciano* i, després de la Guerra Civil, per al *Levante*. També va col·laborar en l'Agència EFE, en els diaris *ABC*, *El Ruedo* o *La Vanguardia* i en diaris esportius, com ara *Diario Marca* i *El Mundo Deportivo*.

Vidal recull en aquestes instantànies, captades amb una Zeiss Ernemann de plaques de vidre i bastidor de fusta, la tensió social del moment. Les seues imatges són el reflex gràfic del que passa al carrer, que l'espectador veia en el diari de l'endemà. Aquestes fotografies es converteixen en el record dels fets, en la documentació històrica que cal desxifrar dels halurs de plata. Va ser un fotoperiodista de la quotidianitat, un professional sense una vinculació ideològica amb la lluita obrera i també, durant els dies d'octubre del 34, un fotògraf de revolucions.

La mirada de Luis Vidal Corella es va quedar sempre allà.

Luis Vidal Corella retratat amb la seua càmera de plaques Voigtländer 9 × 12 per son pare, Martín Vidal Romero. Ca.1925 (tenia al voltant de 25 anys). Negatiu placa de vidre 6 × 9 cm.

Luis Vidal Corella retratado con su cámara de placas Voigtländer 9 × 12 por su padre, Martín Vidal Romero. Ca.1925 (tenía alrededor de 25 años). Negativo placa de cristal 6 × 9 cm.

